FORM FOUR CLUSTER KCSE MODEL1

KISWAHILI PAPER 2 ANSWERS

1. UFAHAMU (Alama 15)

Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali yafuatayo.

1. **Mwongozo wa kusahihisha** ufahamu.

(a) Uvutaji sigara /Tumbaku. (1x1=ala.1

(b) (i) Husababisha saratani/iri.

ii) Husababisha shida za macho na masikio.

(iii) Huathiri mifupa na meno.

(iv) Husababisha magonjwa ya moyo.

(v) Husababisha vidonda vya tumbo. (Majibu matatu 3x1=ala.3)

(c) Madhara ya kuifanya njia ya uzazi ishindwe kuhimili.

(i) Ni rahisi kwao kuzaa njiti.

(ii) Wanawake huzaa watoto wepesi.

(iii)Mtoto huweza kuzaliwa akiwa na kasoro.

(iv) Huweza kusababisha kifo cha mtoto aliye tumboni.

(v) Mimba huweza kutunguka. (madhara yoyote 4x1=ala. 4)

(d) Ndio kwa kila sekunde nane mtu mmoja hufa duniani/kwa siku moja watu 10,800 hufariki.(al 1x2=ala.2)

(e) Hufanya mtu kuonekana mzee/ngozi ya mvutaji hukauka.

i) Vidole hugandwa na katu ya sigara.

ii) Rangi ya kucha huwa hudhurungi/manjano.

iii)Nywele hung'oka mapema/nywele hukosa nguvu. (zozote 3x1=ala. 3)

(f) (i) Kataliwa/kwamiliwa. (al.1)

(ii) Toka mapema/haribiwa. (al.1)

2. UFUPISHO (Alama 15)

Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali yatakayofuatia.

2. (a) (i) Binadamu hupenda kujivika vilemba vingi kama vile kutukuzwa na kuheshimiwa,kuombwa ushauri na kutambuliwa.

(ii) Wengi hukataa kufanya Jambo la halali kwa kuhofia kuitwa wajinga/wanapokosa huona ugumu wa kuomba radhi/ samahani kwa sababu ataonekana mjinga.

(iii) Mara nyingi mkurugenzi huita mkutano na kutisha kuadhibu watakaochelewa na mwisho yeye mwenyewe akachelewa.

iv) Huwa haombi msamaha (bali) hulaumu usingizi au gari.

(v) Aghalabu tunapowakuza watoto, tunawafunza maadili mema/tunawafunza umuhimu wa kuomba radhi wanapokosea wakubwa.

vi) Kukosea ni kwa binadamu wote (na) huweza kuwa kwa makusudi au bahati mbaya.

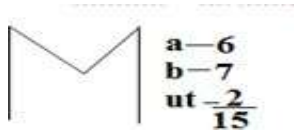

(vii) Tunapofanya makosa ni lazima tuombe msamaha ili kuondoa kero. (1x6=ala.6)

(b) (i)Waja wengi huogopa kusimama mbele za watu na kuwasilisha/kutenda jambo.

(ii) Huwa hataki kukosea/hajiamini/huenda watu wakaona kasoro yake.

iii) Hawajali kuwa kukosa njia ndiko kuijua.

(vi) Wanaweza kujadili maswala ibuka na pengine huyaungi mkono maoni ya wengine kwa sababu ya imani/maadili.

v) (Nawe) hutaki kutoa msimamo ingawa dhamiri yako imekwazika na baadaye hulaumu wengine ilhali ulikataa kusimama na kutetea msimamo wako.

(vi) Wengi hujichukua watu muhimu sana na huona mkutano/sherehe hauwezi kufaulu ikiwa hawako/hutaka watambuliwe/majina yao yatajwe.

(vii) Tusiwe watu wanaotaka kutajwa au wanaolalamika ikiwa hatukuhusishwa kwenye jambo.
viii) Unaposhuhudia jambo, usiogope kutoa usaidizi au ushahidi. (1x7=al.7) Alama 2 za mtiririko

3. MATUMIZI YA LUGHA (Alama 40)

3. (a) (i) /sh/-kikwamizo. (al.3)

(ii)Kaakaa ngumu.

(iv) Si ghuna hafifu. /i/-kipasuo.

- Kaakaa ngumu.

- Hafifu/si ghuna. (½x6=al.3)

(b) Walakini (nomino)-dosari/ila/ (al.1) kasoro (1x1=1)

(c) Machweo- mzizi ‘ chw’ (al.1)

(d) Ndiwe-kitenzi kishirikishi kipungufu (t) Aliyekuwa-kitenzi kisaidizi (TS) (al.1) Akiimba-kitenzi kikuu (T) (al.1) (Jumla al.3)

(e) Sota (kitenzi)

–Tambaa kwa mikono na miguu kama afanyavyo kiwete. (al.2)

(f) Poa-Jipoza. (al.1)

(g) Juma:Baba unapofanya kazi wapi? Omari: Nairobi mwanangu. (¼x8=al.2)

Compiled & distributed by Schools Net Kenya, P.O. Box 15509-00503, Mbagathi – Nairobi | Tel:+254202319748
E-mail: infosnkenya@gmail.com | ORDER ANSWERS ONLINE at www.schoolsnetkenya.com

(h) Upya (Nomino ijitokezee katika sentensi)

(i) Mofimu

- a-	li-	ki-	- pik-	ish	- a
nafsi	wakati	kitendwa	mzizi	kauli	kiishio

(al-1)

Silabi- - a- li- ki- pi- ki -sha. (al.1)

Viambishi – a- li-ki –pik-ish-a (al.1) Awali tamati

(j) Rembua (kitunzi ktk sentensi) (al.2)

(k) Fasihi ilizuliwa na mapambano baina ya mwanadamu na mazingira. (al.2)

(l)

S				
KN		KT		
N	S	T	KN/N	E
Ø	Waliopita mtihani	walitia	bidii	masomoni

(m) Mgonjwa –shamirisho kitondo. (al.1)

Ugonjwa-shamirisho kipozi. (al.1

Hospitali –chagizo ya mahali (al.1)

Wiki jana-chagizo ya wakati (al.1)

(n) Vigari vyote vilivyobaki vitauzwa na kizee kile chembamba. (al.2)

(o) Chake chote –kirai nomino. (al.1) Vibayavibaya-kirai kielezi. (al.1)

(p) Jua –Gimba lenye nuru au fahamu. Chua –sugua/kanda au toa uchafu katika nafaka. *Sentensi moja iliyo na maneno haya yote kwa pamoja. (al.2) (q) Hawajanunua kalamu hizi kwao. (al.2)

(r) Kahaba /malaya/mwanamke ajiuzae. (al.2) (s) Tuzo –i-zi (al.½) Kuta – u –zi (al½)

ISIMUJAMII (Alama 10)

4. ISIMUJAMII

a) (i) Utohozi –tone –toni ,lorry-lori
(ii) Kufupisha-ukimwi wa kinga mwilini.
(iii) misimu kukolea na kuwa Kiswahili sanifu – matatu, manyanga.

(iv)Kutafsiri maneno-mtandao- website.

v) Kuunganisha maneno –elimu-viambe.

(vi) Kutokana na kuiga sauti zinazotolewa na matendo fulani-rasharasha. (zozote tano) al.5

(b) (i) Fafanua maana ya lingua franka. (al.2)

- Lingua franka ni lugha inayotumiwa na watu walio na asili lugha tofauti kuwasiliana ;kwa mfano Kiswahili ni lingua franka Afrika mashariki.

(ii)Tambua sifa zozote tatu za liangua franka.

(a) Huwa ni lugha ya mawasiliano kati ya watu wa lugha tofauti.

(b) Huweza kuwa lugha ya kwanza kwa baadhi ya watu-kiswahili na waswahili.

(c) Huweza kukiuka mipaka ya kitamaduni.

(d) Husambaa katika maeneo mapana kijiografia. (zozote 3=al.3)